

ΤΟ ΒΗΜΑ *online*

1η σελίδα

Το ΒΗΜΑ εν τάχει...

Πρώτες σελίδες

ΑΡΧΕΙΟ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

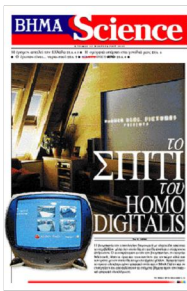

Αναζήτηση
με κριτήρια

Κυριακή 13 Φεβρουαρίου 2005 - Αρ. Φύλλου 14390

ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Το Άλλο Βήμα

Βιβλία

συντελούν στην επιδείνωση του φαινομένου της ερημοποίησης καθώς προκαλούν μεγάλη διάβρωση του εδάφους, μετακίνησή του προς τα κατώτερα στρώματα, απογύμνωση περιοχών, πλημμύρες. Πολλοί πιστεύουν λανθασμένα ότι οι έντονες βροχοπτώσεις λύνουν το πρόβλημα της λειψυδρίας. Οχι μόνο αυτό δεν συμβαίνει, αλλά αντιθέτως: εξαιτίας τους επιτείνεται το φαινόμενο της ερημοποίησης».

Οι επιστήμονες υπολογίζουν ότι το 35% του ελλαδικού χώρου αντιμετωπίζει υψηλό κίνδυνο ερημοποίησης! Στις περιοχές «υψηλού κινδύνου» ανήκουν τα νησιά του Αιγαίου, ένα μέρος της Θεσσαλίας, η Ανατολική Στερεά Ελλάδα, η Ανατολική Πελοπόννησος, η Κρήτη - ιδιαίτέρως το νότιο και ανατολικό τμήμα της - καθώς και άλλες περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας. «*Εκτιμούμε ότι το 35% των ελληνικών εδαφών αντιμετωπίζει υψηλό κίνδυνο ερημοποίησης, ενώ ποσοστό της ίδιας τάξεως αντιμετωπίζει μέτριο κίνδυνο ερημοποίησης. Αν στις περιοχές μέτριου κινδύνου δεν δείξουμε την ανάλογη προσοχή, αν δηλαδή συνεχιστεί η καταστροφή της φυσικής βλάστησης, με τις πυρκαϊές και την υπερβόσκηση, υπάρχει άμεσος κίνδυνος ερημοποίησης*» τονίζει ο κ. Κοσμάς.

Τι σημαίνει υψηλός κίνδυνος ερημοποίησης; Οι περιοχές που τον αντιμετωπίζουν έχουν ήδη υποβαθμιστεί σημαντικά και σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι πλέον σε θέση να παράγουν. Εκεί όπου τις προηγούμενες δεκαετίες υπήρχαν δάση, υπάρχει πλέον μόνο βράχος. Και τις περισσότερες φορές αυτή είναι μη αναστρέψιμη διαδικασία. «*Το πρόβλημα με την ερημοποίηση είναι ότι πρόκειται για έναν μη αντιληπτό άμεσο κίνδυνο. Όταν η καταστροφή φαίνεται, είναι πια αργά... Και στη χώρα μας, όπως και σε άλλες μεσογειακές ευρωπαϊκές χώρες, τα φαινόμενα είναι συνήθως μη αναστρέψιμα. Στην Ισπανία ή στην Ιταλία τα έδαφη σε πολλές περιπτώσεις έχουν αρκετό βάθος. Αντίθετα, στην Ελλάδα τα έδαφη έχουν μικρό βάθος, με αποτέλεσμα να βγαίνει γρήγορα ο βράχος στην επιφάνεια με τη διάβρωση και να μην μπορεί να γίνει πλέον καμία παρέμβαση*» λέει ο κ. Γιάσογλου.

Όλα όμως δείχνουν ότι συνεχίζουμε να κάνουμε τα αντίθετα από αυτά που θα έπρεπε προκειμένου να σώσουμε ό,τι μπορούμε. Υπολογίζεται ότι το 8% της γεωργικής γης στη χώρα μας - δηλαδή περισσότερα από τρία εκατομμύρια στρέμματα - θα έπρεπε να έχει φύγει πλέον από την καλλιέργεια αφού βρίσκεται σχεδόν στην κατάσταση της ερημοποίησης. Ωστόσο κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει, υπογραμμίζει ο κ. Κοσμάς. Ο λόγος; Οι επιδοτήσεις. «*Η πολιτική που εφαρμόζεται μέσω των επιδοτήσεων είναι ενάντια στο περιβάλλον. Με αυτούς τους ρυθμούς διάβρωσης, σε αυτές τις περιοχές δεν θα υπάρχει τίποτα πλέον στο μέλλον. Μόνο βράχος*».

Μπορεί όλα αυτά να ακούγονται στα αφτιά ορισμένων - μεταξύ των οποίων, ως φαίνεται, και οι υπεύθυνοι της πολιτείας - ως μακρινά σενάρια, αλλά οι επιπτώσεις θα είναι δραματικές για όλους και έχουν ήδη κάνει την εμφάνισή τους. Ίδου ένα άκρως πραγματικό επικείμενο σενάριο: Το έδαφος χάνεται και μαζί του η βλάστηση. Η απώλεια της βλάστησης έχει αποτέλεσμα την περαιτέρω διάβρωση του εδάφους και τη μείωση της αποθηκευτικής ικανότητάς του σε νερό. Το νερό δεν μπορεί πλέον να συγκρατηθεί, με αποτέλεσμα να απορρέει και να δημιουργεί πλημμύρες στις κατώτερες ζώνες. Η απώλεια της βλάστησης επιπλέον επηρεάζει και το κλίμα καθώς η έλλειψη βλάστησης συνδέεται με αύξηση της θερμοκρασίας, με έντονες βροχοπτώσεις, καθώς και με μακρές περιόδους ξηρασίας. Και βέβαια μέσα σε αυτό το «έρημο» τοπίο οι κοινωνικές συνέπειες είναι μεγάλες. Οι άνθρωποι που ζουν από τη γη φθάνουν σε αδιέξοδο και έτσι μεγάλο μέρος του πληθυσμού προχωρεί σε μετανάστευση - τόσο εσωτερική όσο και εξωτερική - προκειμένου να καταφέρει να επιβιώσει. Μήπως πολλά από αυτά σας θυμίζουν εικόνες που έχετε πρόσφατα δει; Σκηνές του «θρίλλερ» έχουν ήδη γυριστεί...

Το σχέδιο που έχει μείνει στα χαρτιά

Το Ελληνικό Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά της Ερημοποίησης - στο πλαίσιο της ΕΕ - υπεγράφη πριν από περίπου τριάντα χρόνια από έξι συναρμόδια υπουργεία (Εσωτερικών, Εξωτερικών, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας). Όσα ορίζονται σε αυτό υπηρετούν τον σεβασμό στην προστασία των φυσικών πόρων. Η Εθνική Επιτροπή για την καταπολέμηση της ερημοποίησης έχει ορίσει πιλοτικές περιοχές για να ληφθούν μέτρα, όπως ο Θεσσαλικός κάμπος και η νήσος Λέσβος. Ως σήμερα δεν έχει εφαρμοσθεί κανένα πιλοτικό πρόγραμμα παρ' ότι η επιτροπή έχει κάνει επανειλημμένως κρούσεις στην εκάστοτε κυβέρνηση! Το μόνο που έχει γίνει μέσα από τις επιδοτήσεις της ΕΕ είναι κάποια μεμονωμένα προγράμματα, όπως η προστασία των αναβαθμών. Πρόκειται για τις ξερολιθιές που απαντώνται συχνά στα νησιά και χωρίζουν τα αγροτεμάχια. Σήμερα επιδοτούνται οι ξερολιθιές προκειμένου να εφαρμόζονται κάποιοι κώδικες σωστής γεωργικής πρακτικής, «είναι όμως ένα μεμονωμένο μέτρο», λέει ο κ. Κοσμάς.

Σημαντική είναι η παράμετρος των επιδοτήσεων, οι οποίες πρέπει να δίδονται με περιβαλλοντικά κριτήρια. «*Οι κτηνοτρόφοι, για παράδειγμα, δεν πρέπει να λαμβάνουν επιδοτήσεις προκειμένου να αυξήσουν τον αριθμό των ζώων τους, αλλά με βάση το πόσα ζώα μπορεί να "αντέξει" η γη. Σε ό,τι αφορά τις καλλιέργειες, οι επιδοτήσεις δεν πρέπει να δίνονται με βάση την επιφάνεια, αλλά σύμφωνα με την παραγωγικότητα του εδάφους. Πρέπει να δίνονται επιδοτήσεις σε περιοχές που είναι ήδη σημαντικά υποβαθμισμένες, με περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια*» σημειώνει ο κ. Κοσμάς.

Οι δυσοίωνες προβλέψεις

Οι προβλέψεις, αν η κατάσταση συνεχισθεί στο ίδιο «μοτίβο», είναι άκρως δυσοίωνες. Το παράδειγμα που παραθέτει ο κ. Κοσμάς είναι χαρακτηριστικό σχετικά με το πόση μπορεί να είναι η καταστροφή που συντελείται στο έδαφος μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα. «*Το 1922, μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή δόθηκαν πολλές λοφώδεις περιοχές που ως τότε είχαν δάση και πολύ βαθιά έδαφη σε πρόσφυγες προκειμένου να καλλιεργηθούν. Οι περιοχές αυτές καλλιεργούνταν χωρίς γεωργικά μηχανήματα μέχρι περίπου το 1960. Από αυτές τις περιοχές σήμερα ένα μεγάλο μέρος δεν μπορεί να παραμείνει στη γεωργία. Για την περίοδο των τελευταίων 40 χρόνων χάθηκαν ως και 40 εκατοστά εδάφους. Αυτός ο ρυθμός υποβάθμισης είναι πολύ μεγάλος. Οι περιοχές αυτές, που μπορούσαν κάποτε να συγκρατήσουν δάσος,*

σήμερα δεν μπορούν να συγκρατήσουν τίποτε». Και βέβαια τις προηγούμενες δεκαετίες δεν είχαν εμφανισθεί τα τόσο έντονα καιρικά φαινόμενα των τελευταίων ετών που επιδεινώνουν το φαινόμενο. «Σήμερα όλη αυτή η καταστροφή μπορεί να συντελεστεί σε χρονικό διάστημα μικρότερο των 40 ετών».

Τα αποτελέσματα είναι ήδη ορατά. Λοφώδεις περιοχές του Θεσσαλικού κάμπου που πριν από τέσσερις δεκαετίες ανήκαν στην κατηγορία μέτριου κινδύνου τώρα βρίσκονται στην κατηγορία υψηλού κινδύνου. Το ίδιο ισχύει για περιοχές της Πελοποννήσου, της Στερεάς Ελλάδας, της Μακεδονίας, αλλά και για αρκετά νησιά. *«Υπολογίζουμε ότι, αν δεν ληφθούν μέτρα, με την κατάσταση που υπάρχει σήμερα το 15% των παραθαλάσσιων πεδινών περιοχών που καλλιεργούνται εντατικά έχει επηρεαστεί ή θα επηρεαστεί άμεσα. Μιλάμε για έξι εκατομμύρια στρέμματα»* προειδοποιεί ο κ. Κοσμάς. Το θέμα είναι αν - και από ποιον - θα εισακουσθεί...

Η Μεσόγειος ερημώνει

Το μεγαλύτερο πρόβλημα ερημοποίησης από όλες τις Μεσογειακές χώρες αντιμετωπίζει η Ισπανία εξαιτίας της τεράστιας εκμετάλλευσης των λοφωδών περιοχών της χώρας λόγω του μεγάλου πληθυσμού. Εκτιμάται ότι στη χώρα ποσοστό μεγαλύτερο του 40% των εδαφών απειλείται με ερημοποίηση. Κατά πόδας όμως ακολουθεί η Ιταλία, αλλά και η χώρα μας. Μεγάλα προβλήματα αντιμετωπίζει και η Πορτογαλία. Το κεντρικό τμήμα της που ήταν ο μεγαλύτερος μεταβολάσιμος έχει τόσο πολύ υποβαθμιστεί ώστε δεν μπορεί πλέον να παράγει, με αποτέλεσμα μεγάλο μέρος του πληθυσμού να μην μπορεί να επιβιώσει και να μεταναστεύει προς τα αστικά κέντρα. Τέτοιο πλήγμα έχει όμως δεχθεί και η Ελλάδα. Ο αγροτικός πληθυσμός υπολογίστηκε πρόσφατα στο 12% από 20%-21% που ήταν πριν από κάποια χρόνια. Και η βάση του σοβαρού προβλήματος της εσωτερικής αυτής μετανάστευσης είναι η υποβάθμιση της γης.

Οι διεργασίες που οδηγούν στην ερημοποίηση

Η κύρια διεργασία που οδηγεί σε ερημοποίηση στις λοφώδεις περιοχές είναι η διάβρωση του εδάφους η οποία συντελείται από το νερό που δεν συγκρατείται στο έδαφος και απορρέει όταν βρέχει. Έτσι το έδαφος συμπαρασύρεται προς τις κατώτερες ζώνες, τις πεδινές περιοχές. Μηχανική είναι επίσης και η μηχανική διάβρωση που προκαλείται από τα γεωργικά μηχανήματα. Τα τελευταία χρόνια πολλές γεωργικές περιοχές χάθηκαν όχι από την υδατική διάβρωση - η οποία βέβαια συνετέλεσε στην καταστροφή - αλλά από τη μηχανική. Υπάρχει και η αιολική διάβρωση, η οποία είναι ιδιαίτερα σημαντική στις νησιωτικές περιοχές το καλοκαίρι. Αν και οι επιστήμονες δεν έχουν συγκεκριμένα δεδομένα για την αιολική διάβρωση στη χώρα μας, γνωρίζουν ότι αποτελεί μέρος του προβλήματος της ερημοποίησης του ελλαδικού χώρου. Διάβρωση συντελείται επίσης από τις πυρκαϊές το καλοκαίρι, καθώς και από άλλους παράγοντες, όπως η υπερβόσκηση.

Η δεύτερη σημαντική διεργασία είναι η αλάτωση του εδάφους, που προκαλείται κυρίως εξαιτίας της άρδευσης με νερό κακής ποιότητας. Το υφάλμυρο νερό διεισδύει στο έδαφος και όταν το υπόγειο νερό είναι αβαθές, το καλοκαίρι με την τριχοειδή κίνηση ανεβαίνει στην επιφάνεια μεταφέροντας τα άλατα. Δημιουργείται έτσι στο έδαφος μεγάλη συγκέντρωση υδατοδιαλυτών αλάτων τα οποία είναι τοξικά για τα φυτά, με αποτέλεσμα να καταστρέφεται η βλάστηση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αλάτωσης των υδάτων είναι αυτό που αφορά την αποξήρανση της λίμνης Κάρλας στον Θεσσαλικό κάμπο πριν από κάποιες δεκαετίες, αναφέρει ο κ. Κοσμάς. *«Ανοίχθηκε διώρυγα ώστε να διαφύγει το νερό και η περιοχή καλλιεργήθηκε. Αυτό όμως είχε ως συνέπεια να επηρεαστεί ολόκληρος ο Θεσσαλικός κάμπος διότι δεν υπήρχε εμπλουτισμός των υπογείων υδάτων. Επομένως η υπεράντληση προκειμένου να ποτιστεί ο κάμπος οδήγησε σε διείσδυση του θαλάσσιου νερού στον υδροφορέα. Το αποτέλεσμα; Κακής ποιότητας νερό στις περιοχές της Λάρισας και της Καρδίτσας, πολλά χιλιόμετρα μακριά από τη θάλασσα».* Σήμερα, μετά τη σημαντική αυτή επιβάρυνση επιχειρείται η επαναδημιουργία της λίμνης προκειμένου να εμπλουτιστούν με καλής ποιότητας νερό οι υδροφορείς του Θεσσαλικού κάμπου, ώστε να μειωθεί το πρόβλημα της αλάτωσης των εδαφών.

Και βέβαια σε όλα αυτά που αναφέρονται παραπάνω παίζει ρόλο η γεωμορφία της Ελλάδας. Πρόκειται για μια λοφώδη χώρα κατά κύριο λόγο - ποσοστό περίπου 49% του ελλαδικού χώρου είναι λοφώδεις, επικλινείς περιοχές με κλίσεις μεγαλύτερες του 10% - με αποτέλεσμα η κλίση της επιφανείας του εδάφους να αποτελεί σημαντικό παράγοντα, που συντελεί στην ερημοποίηση. Συγχρόνως το είδος του μητρικού πετρώματος αποτελεί σημαντικό επιβαρυντικό παράγοντα. *«Περιοχές που έχουν ασβεστόλιθο, όπως οι γύρω από την Αττική λόφοι, ο Υμηττός, η Πεντέλη, ο Λόφος του Αιγάλεω, η Πάρνηθα, αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο. Το πέτρωμα αυτό είναι ιδιαίτερος επιρρεπές στην ερημοποίηση καθώς δημιουργείται πιο ξηρό περιβάλλον για τα φυτά, με αποτέλεσμα να καταστρέφεται η βλάστηση»* λέει ο καθηγητής.

Η Αττική αντιμετωπίζει τεράστιο πρόβλημα ερημοποίησης. *«Η μόνη "αχτίδα" που έχει απομείνει είναι η Πάρνηθα, η οποία επίσης κινδυνεύει. Αν δεν προστατευθεί από τις πυρκαϊές, θα καταστραφεί και αυτή. Σε μεγάλο μέρος του βόρειου τμήματός της όπου είχαν εκδηλωθεί πυρκαϊές δεν επανέρχεται η δασική βλάστηση. Συγχρόνως η επέκταση που γίνεται στην περιοχή με τις νέες κατοικίες είναι καταστρεπτική: σφραγίζεται η γη, η βλάστηση καταστρέφεται. Η επέκταση των αστικών περιοχών αποτελεί έναν άλλο μεγάλο κίνδυνο ερημοποίησης»* τονίζει ο κ. Κοσμάς.

Το ΒΗΜΑ, 13/02/2005 , Σελ.: Η04
Κωδικός άρθρου: Β14390Η041
ID: 268156

[Επικοινωνία](#) | [Διαφήμιση](#) | [Πληροφορίες](#)

Copyright © TO ΒΗΜΑ 1996-2007 Lambrakis Press